

Redogörelse för tillämpning av kriterier för fördelning av länstal 2024

Inledning

Regeringen gav Migrationsverket i regleringsbrevet för 2023 ett uppdrag att föreslå det antal nyanlända som ska omfattas av anvisningar till kommuner under 2024. Förslaget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 11 augusti 2023 och avse nyanlända som enligt 9 och 11 §§ förordningen (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning ska prioriteras vid anvisningar.

Den 16 mars 2023 gav regeringen Migrationsverket ett särskilt uppdrag (A2023/00438) *Uppdrag till Migrationsverket att se över beräkningen som ligger till grund för fördelningen av nyanlända som ska omfattas av anvisningar till kommuner*. Migrationsverket fick i uppdrag att göra en översyn av fördelningsmodellen och använda en reviderad modell vid framtagande av förslag till länstal 2024. Utgångspunkten i översynen av modellen är att län med få anvisningar ska få en större tilldelning. För mer information se återrapportering av regeringsuppdraget (diarienummer 1.1.2-2023-9596).

Migrationsverket ska föreslå en länsvis fördelning, så kallade länstal. Vid framtagandet av länstalen ska hänsyn tas till kommunernas arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, det sammantagna mottagandet av nyanlända och ensamkommande barn samt asylmottagandet. Länstalen beräknas fram med en fördelningsmodell som beaktar dessa faktorer inklusive självbosättningen¹. Modellen revideras i samråd med Arbetsförmedlingen, länsstyrelserna och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Genom samråd har följande förändringar genomförts i fördelningsmodellen för länstalen 2024:

- **Uppdaterad statistik**

¹ Självbosättning inkluderar de som har bott i EBO under asyltiden samt en viss andel som bott i ABO, inresta anhöriga till före detta asylsökanden samt ensamkommande barn

Det statistiska underlaget för viktningensvariablerna och självbosättningen har uppdaterats. Följande underlag används vid beräkningarna:

- Befolkningsstorlek per 2022-12-31
- Arbetsmarknad årsstatistik 2020-2022
- Boendedygn asyl- och skyddsökande perioden 2022-04-01--2023-03-31
- Självbosättning perioden 2020-04-01--2023-03-31

- **Förändrad viktning av variablerna**

Fördelningsmodellen tar nu större hänsyn till boendedygn i mottagningsystemet för asyl- och skyddsökande enligt Massflyktsdirektivet. 40 procent av tilldelningen utgår ifrån denna variabel. I fördelningsmodellen för länstal 2023 var motsvarande andel 20 procent. Viktningen för arbetsmarknadsvariabeln har således sänkts från 80 till 60 procent.

Fördelningsmodell

För att ta fram ett förslag på länstal, så används en fördelningsmodell som ska beräkna länstalen för anvisning av nyanlända. Modellen tar hänsyn till det som regeringen omnämner i sitt uppdrag till Migrationsverket. Modellen ska laddas med uppdaterad statistisk data och revideras för att bli så ändamålsenlig som möjligt. Arbetet med att utveckla modellen och framtagandet av nya länstal ska genomföras efter inhämtande och beaktande av synpunkter från Arbetsförmedlingen, länsstyrelserna och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Fördelningsmodellen använder kommundata i beräkning av länstalen. Varje kommun får ett beräknat värde och summan av kommunernas värden per län ligger till grund för respektive läns länstal. Migrationsverkets uppdrag är att föreslå ett nationellt behov för anvisningar av nyanlända fördelat per län. När länstalen beslutats i förordning så ska länsstyrelserna, enligt förordning², besluta om kommunal inom respektive län.

² Förordning (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning

Fördelningsmodellens uppbyggnad

Modellen använder initialt två värden som baseras på Migrationsverkets senast beslutade prognos, för detta uppdrag är det den prognos som lämnades den 28 juli 2023:

- **Det totala kommunmottagandet 2024**

I Migrationsverkets juliprognos bedömdes att 8 500 personer är i behov av kommunbosättning under år 2024. Dessa personer består av de som beviljats uppehållstillstånd med asylskäl, inresta anhöriga till före detta asylsökanden och vidarebosatta (kvotflyktingar).

- **Beräknat behov av anvisad bosättning av nyanlända**

Behovet av anvisad bosättning av nyanlända under år 2024 beräknas uppgå till 2 800 personer. Behovet beräknas fram genom en simuleringsmodell över asylprocessen. Via den erhålls en samlad bedömning som tar hänsyn till antalet inskrivna med uppehållstillstånd (UT), nya beviljade UT samt antaganden om hur stor andel som, antingen innan eller efter att beslut om anvisning fattats, avbryter bosättnings-processen och självbosätter sig. Antalet vidarebosättningar (kvotflyktingar) som ska genomföras räknas också in.

I nästa steg fördelar modellen det totala mottagandet per kommun med hjälp av två viktningsvariabler som tar hänsyn till kommunernas befolkningsstorlek. Dessa variabler ska representera de faktorer som regeringen anger ska beaktas i framtagandet av fördelningen av länstal. De två variablerna, som beskrivs utförligare under rubriken *Variabelbeskrivning*, ges följande vikt:

- **Arbetsmarknadsförutsättningar**

60 procent fördelas utifrån arbetsmarknadsförutsättningar där en relativt god arbetsmarknad ger en relativt hög tilldelning.

- **Boendedygn asyl- och skyddssökande**

40 procent fördelas utifrån boendedygn i mottagningssystemet för asyl- och skyddssökande enligt Massflyktsdirektivet. Ett län med lågt asylmottagande i förhållande till länets befolkning ges en relativt hög tilldelning.

Fristående från viktningsvariabeln boendedygn asyl- och skyddssökande beaktar fördelningsmodellen det övriga mottagandet av nyanlända i kommunerna genom att ta hänsyn till självbosättning.

De som förväntas självbosätta sig i kommunerna och inte via anvisning av Migrationsverket uppgår till 5 700 personer under 2024 (*Totala kommunmottagandet [8 500] – Beräknat behov av anvisad bosättning [2 800] = Antalet självbosatta [5 700]*). Den beräknade fördelningen som beror på viktningensvariablerna justeras med hänsyn till tidigare självbosättningsmönster i kommunerna. Modellen drar bort 75 procent av det skattade antalet självbosatta per kommun, utifrån hur denna grupp fördelade sig per kommun under perioden 2020-04-01--2023-03-31.

Beräkningen på kommunnivå, som justerats med hänsyn till befolkningsstorlek och självbosättning, viktas sedan mot det beräknade behovet av anvisad bosättning. Summan av de viktade kommunvärdena per län utgör det förslag till länstal som Migrationsverket lämnar till regeringen.

Variabelbeskrivning

Arbetsmarknadsförutsättningar (60 procent):

Arbetsförmedlingen bistår Migrationsverket med statistiskt underlag till viktningensvariabeln arbetsmarknad. I variabeln *arbetsmarknad* ingår delvariablerna yrkesbredd (13 procent), omsättning (40 procent), arbetslöshet (40 procent) och framtida arbetskraftsbehov (7 procent). Delvariabeln yrkesbredd baseras på statistik från 2021 medan arbetslöshetsstatistiken avser helåret 2022. Delvariabeln omsättning baseras på ett genomsnitt för åren 2020 till 2022.

Yrkesbredden (13 procent av arbetsmarknadsvariabeln) visar antalet yrken i kommunens lokala arbetsmarknadsområde med mer än 100 utövare. De lokala arbetsmarknadsområdena är en indelning av kommunerna som bygger på statistik från SCB över pendling över kommungräns under år 2021³. Ju fler yrken som finns i det lokala arbetsmarknadsområdet desto mer differentierad är arbetsmarknaden och desto lättare är det för nyanlända att etablera sig på orten. Yrkesbredden beräknas med utgångspunkt i SCB:s yrkesregister per kommun.

Omsättningen (40 procent av arbetsmarknadsvariabeln) avser omsättningen till arbete från arbetslöshet, enligt Arbetsförmedlingens definitioner, bland utomeuropeiskt födda arbetssökande med en vistelsetid i Sverige på minst tre år. Värdet är ett medeltal för de tre senaste årens omsättning per kommun. Beräkningen utförs kommun- och årsvis enligt formeln $A/(K+N)$ där A= antalet som gått från inskrivna arbetslösa till arbete under det senaste året, K= kvarstående inskrivna arbetslösa i december året innan mätperioden och N= antalet nyinskrivna arbetssökande under det senaste året.

Arbetslösheten (40 procent av arbetsmarknadsvariabeln) är andelen öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd i förhållande till den

³ Det finns en viss fördröjning i pendlingsstatistiken vilket gör att den senast uppdaterade statistiken gäller pendlingen år 2021.

registerbaserade arbetskraften. Värdet är ett medeltal av det senaste årets arbetslöshetstal per kommun. Variabeln har en omvänd relation vid tilldelning av platser. En låg arbetslöshet ger en större tilldelning av platser och tvärt om. För att få en omvänd relation på fördelningen, så inverteras alla värden i fördelningen, genom att dividera 1 med kommunens värde för arbetslöshet. Beräkningssättet gör så att proportionaliteten bibehålls i den omvända fördelningen.

Framtida arbetskraftsbehov (7 procent av arbetsmarknadsvariabeln) avser kommunens framtida behov av befolkning i arbetsför ålder. Variabeln utgår ifrån SCB:s senaste prognos (från 2022) över befolkning i åldern 18-64 år. Behovet av framtida arbetskraft beräknas genom att dividera antalet i arbetsför ålder år 2035 med antalet år 2022. För att kommuner ska få tilldelning av platser krävs att kommunen har en procentuell befolkningsminskning inom kategorin arbetsför ålder. Dessutom krävs det att kommunen hade en arbetslöshet som var lägre än den genomsnittliga arbetslösheten i hela landet under föregående år. Kommuner som uppfyller dessa två villkor tilldelas platser utifrån värdet på den procentuella befolkningsminskningen. Då denna delvariabel endast fördelar till ett begränsat antal kommuner blir effekten för dessa kommuner högre än 7 procent. Vikten för delvariabeln kan jämföras med delvariablerna omsättning och arbetslöshet.

Efter att fördelningen av platser för de fyra delvariablerna beräknats och lagts samman per kommun, sker en beräkning som gör att tilldelningen av platser tar hänsyn till befolkningsmängden i respektive kommun. Befolkningsstorleken baseras på befolkningsstatistik per den 31 december 2022 från Statistiska centralbyrån. Värdena utgör tilldelningen av platser för viktningssvariabeln arbetsmarknad.

Boendedygn asyl- och skyddssökande (40 procent):

Variabeln *boendedygn asyl- och skyddssökande* baseras på statistiskt underlag från Migrationsverket och utgörs utav boendedygn i mottagningssystemet under perioden 2022-04-01--2023-03-31.

Boendedygn i mottagningssystemet för asyl- och skyddssökande enligt Massflyktsdirektivet (100 procent av variabeln) utgörs av antalet boendedygn i Migrationsverkets mottagningssystem per tusen invånare under perioden. Ett län med lågt antal boendedygn ger en relativt hög tilldelning av platser. Innan fördelningen inverteras på samma sätt som för arbetslösheten, så hanteras eventuella extremvärden. En extremvärdesgräns sätts till 20 procent av det vägda genomsnittet för riket. De kommuner som har ett lägre antal boendedygn per tusen innevånare tilldelas då istället det beräknade gränsvärdet. Den inverterade fördelningen på kommunnivå viktas sedan mot befolkningsmängden.